

Vergaderjaar 2019–2020

32 851

Grensoverschrijdende samenwerking (GROS)

Nr. 69

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 juli 2020

Tijdens het Algemeen Overleg (AO) Grensoverschrijdende samenwerking (GROS) van 11 maart jl. (Kamerstuk 32 851, nr. 61) heb ik aangekondigd uw Kamer voor de zomer van 2020 te informeren over de stand van zaken met betrekking tot de toezeggingen die ik in dit AO heb gedaan. Direct na dit AO is de grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland (met name Noordrijn-Westfalen en Nedersaksen) en België (met name Vlaanderen) nagenoeg volledig in het teken komen te staan van de (aanpak van de) coronacrisis. Hoewel het nu nog te vroeg is hierover een – ook toekomstgerichte – balans op te maken, geef ik in deze brief niet alleen gevolg aan mijn aankondiging tijdens het AO. Ik besteed aan het eind van deze brief toch ook kort aandacht aan de grensoverschrijdende samenwerking in de eerste maanden van de coronacrisis. De door mij tijdens het AO toegezegde brief van de Minister van Justitie en Veiligheid over grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van met name politie ontvangt u na de zomer separaat.

Overigens wil ik u -na de voorliggende «tussentijdse brief»- voor de begrotingsbehandeling van het Ministerie van BZK in het najaar van 2020 weer uitgebreider informeren over de geboekte voortgang bij de aanpak van de door het kabinet vastgestelde gros-prioriteiten;

- 1) stimuleren en ondersteunen van concrete grensoverschrijdende initiatieven,
- 2) verbeteren van de randvoorwaarden voor grensoverschrijdende initiatieven en wegnemen van knelpunten,
- 3) optimaliseren en «inhoudelijk laden» van de gros-governance met Noordrijn-Westfalen, Nedersaksen en Vlaanderen en
- 4) benutten van kansen die de EU en Benelux bieden.¹

Begin 2021 wil ik u ten slotte informeren over mijn visie op de toekomst van de grensoverschrijdende samenwerking in relatie tot de ontwikkeling van onze grensregio's.

¹ Kamerstuk 32 851, nr. 33, 30 januari 2017, Grensoverschrijdende samenwerking (Gros).

Voortgang uitvoering actie-agenda Grensoverschrijdende Economie en Arbeid (GEA)

In januari 2017 heeft het zogenoemde actieteam Grensoverschrijdende Economie en Arbeid (GEA) een – ook aan u toegezonden² – actie-agenda met veertig maatregelen gepresenteerd. Al deze maatregelen waren gericht op een verbetering van de randvoorwaarden voor grensoverschrijdende economische activiteiten en een grensoverschrijdende arbeidsmarkt. In april 2018 heb ik uw Kamer geïnformeerd over de bij de uitvoering van deze veertig maatregelen geboekte voortgang.³ Sindsdien heb ik u in diverse brieven geïnformeerd over de voortgang bij de uitvoering van een aantal specifieke acties, waaronder de structurele financiering van de grensinfopunten en de lancering van het grensdata-portaal. In het AO van 11 maart jl. heb ik toegezegd u opnieuw afzonderlijk te informeren over de voortgang bij de uitvoering van de actie-agenda GEA. Ik heb hierbij de kanttekening gemaakt, dat ik –gelet op het gegeven dat veel acties inmiddels zijn afgerond en andere acties een permanent karakter hebben– de voortgang van de nog niet afgeronde acties in het vervolg meeneem in mijn voortgangsberichten over de tweede gros-prioriteit van het kabinet. Tegen deze achtergrond is bij deze brief de tweede, tevens laatste afzonderlijke rapportage over de voortgang van de uitvoering van de actie-agenda GEA gevoegd⁴.

Essentiële grensoverschrijdende busverbindingen

Tijdens het AO van 11 maart jl. heb ik toegezegd u te informeren over de inzet van het kabinet om essentiële grensoverschrijdende busverbindingen te borgen. Na consultatie van mijn ambtsgenoot van Infrastructuur en Waterstaat kan ik u hierover meedelen, dat er op dit moment in Nederland 50 korte (minder dan 50 km) grensoverschrijdende busverbindingen zijn. Het huidige aanbod wordt door het Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid (KiM) als ruim voldoende beoordeeld.⁵ Bovendien is er in principe voldoende ruimte voor marktpartijen om mogelijkheden voor nieuwe en/of langere busverbindingen te benutten. Voor het realiseren en in stand houden van essentiële grensoverschrijdende busverbindingen zijn overigens primair de grensregio's verantwoordelijk. In reactie op een vraag van Kamerlid Van der Graaf (ChristenUnie) of er een verdrag bestaat tussen Nederland en België, waarin essentiële verbindingen zijn benoemd, kan ik berichten dat een dergelijk verdrag met België niet bestaat. Dit neemt niet weg dat grensregio's, binnen het kader van hun verantwoordelijkheid voor het grensoverschrijdende busvervoer, in beginsel de mogelijkheid hebben zelf grensoverschrijdende busverbindingen als essentieel te benoemen en hier rekening mee te houden bij hun aanbestedingen.

Grensoverschrijdende buisleidingen

Ook over knelpunten bij de aanleg en het beheer van grensoverschrijdende buisleidingen tussen Nederland en België/Vlaanderen heb ik toegezegd u nader te informeren. Ik kan melden dat bij de aanleg en het beheer van grensoverschrijdende buisleidingen rekening moet worden gehouden met de nodige verschillende procedures en regelgeving in beide landen. Vereisten met betrekking tot onder andere milieu en afval alsmede vergunningsprocedures verschillen tussen Nederland en Vlaanderen zodanig, dat de aanleg en het beheer van grensoverschrij-

² Kamerstuk 32 851, nr. 38, 20 april 2018, Grensoverschrijdende samenwerking.

³ Kamerstuk 32 851, nr. 58, 9 maart 2020, Grensoverschrijdende samenwerking (Gros).

⁴ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

⁵ Kamerstuk 29 984, nr. 854, 11 juli 2019, Spoor: vervoer- en beheerplan.

dende buisleidingen niet eenvoudig zijn. Die constatering is één van de redenen dat ik in 2018 met de toenmalige Vlaamse Minister-President ben overeengekomen een gezamenlijk onderzoek te starten naar wettelijke belemmeringen bij grensoverschrijdende omgevingsvraagstukken en infrastructuur, waaronder buisleidingen. Directe aanleiding voor dit onderzoek was de knelpuntenrapportage North Sea Port waarover ik uw Kamer per brief in juli 2019 heb geïnformeerd.⁶ De uitkomsten van dit onderzoek verwacht ik in het najaar van 2020 te ontvangen, waarover ik u uiteraard zo snel mogelijk zal informeren. Ik zal u zoals toegezegd dan ook informeren over de verdere uitkomsten van de aanpak van grensknelpunten door de bestuurlijke werkgroep Donner-Berx.

Keuzevrijheid voor grensarbeiders bij het afsluiten van zorgverzekeringen

Voorts heb ik in het AO van 11 maart jl., naar aanleiding van een vraag van Kamerlid Den Boer (D66), toegezegd u te informeren over de keuzevrijheid voor grensarbeiders bij het afsluiten van zorgverzekeringen. Na consultatie van mijn ambtsgenoot van VWS, kan ik u melden dat personen die op basis van de Verordening (EG) 883/2004 (hierna: coördinatieverordening) verplicht zorgverzekerd zijn in Nederland (door bijvoorbeeld werk) volledige keuzevrijheid hebben bij het afsluiten van een zorgverzekering, conform de Nederlandse regelgeving. Dat geldt ook voor grensarbeiders die hier in Nederland op basis van de Europese regels zorgverzekerd zijn.

Personen die niet in Nederland zorgverzekerd zijn (die bijvoorbeeld werken in België of Duitsland), vallen niet automatisch onder het Nederlandse (zorg)verzekeringsmodel. Zij zijn op basis van de Europese regels sociaal verzekerd in hun werkland. Grensarbeiders die wonen in Nederland hebben hier echter wel recht op zorg. Op basis van de coördinatieverordening (in combinatie met de Verordening (EG) 987/2009 sociale zekerheid) is het zo geregeld dat zij zich dan ook kunnen aanmelden voor een recht op zorg in hun woonland. Als dat woonland Nederland is, terwijl zij bijvoorbeeld zorgverzekerd zijn in één van de buurlanden, dan moet die aanmelding plaatsvinden bij het zogenoemde «orgaan van woonplaats». Bij algemene maatregel van bestuur heeft de Minister van VWS de zorgverzekeraar CZ als «orgaan van woonplaats» aangewezen. In deze gevallen is er kortom geen sprake van keuzevrijheid; grensarbeiders die in Nederland wonen maar in het buurland zorgverzekerd zijn vanwege hun werksituatie, kunnen zich alleen bij CZ aanmelden voor recht op zorg in hun woonland.

Diploma-erkenning en beroepskwalificaties grensoverschrijdende (spoed)zorg

In het AO van 11 maart jl. heeft uw Kamer benadrukt dat knelpunten in de wederzijdse erkenning van diploma's en beroepskwalificaties met betrekking tot grensoverschrijdende (spoed)zorg in de Nederlands-Duitse grensregio zo spoedig mogelijk moeten worden opgelost. Verder is mij verzocht de urgentie hiervan bij mijn hierbij betrokken ambtgenoten onder de aandacht te brengen. In het verlengde hiervan heeft Kamerlid Van der Graaf (ChristenUnie) de noodzaak van spoedige oplossing van deze knelpunten onderstreept met een breed ondersteunde motie.⁷ Het Ministerie van VWS zal deze motie uitvoeren, in afstemming met het Ministerie van OCW voor wat betreft diploma-erkenning. Samen met het Ministerie van JenV wordt met de Duitse counterparts en belanghebbenden in de grensregio zo snel mogelijk na de zomer overleg georgani-

⁶ Kamerstuk 32 851 nr. 56, 12 juli 2019, Grensoverschrijdende samenwerking.

⁷ Kamerstuk 32 851, nr. 65, 3 juni 2020, Motie van het lid Van der Graaf (CU)c.s.

seerd over het bestendigen van de resultaten van de door het lid Van der Graaf (ChristenUnie) genoemde proef rond ambulancezorg, en de aanpak van knelpunten in die grensoverschrijdende samenwerking. Dit overleg zou eerst nog voor de zomer plaatsvinden, maar kon door de coronacrisis niet doorgaan.

In reactie op het verzoek van het lid Van der Graaf (ChristenUnie) om de aanpak van knelpunten rond grensoverschrijdende spoedzorg bij mijn ambtgenoten onder de aandacht te brengen verwees ik tijdens het AO van 11 maart jl. naar mijn aanstaande gesprekken met de Europaminister van Noordrijn-Westfalen en de Chef der Staatskanzlei van Nedersaksen. Vanwege Covid-19 hebben de gesprekken met beiden geen doorgang gevonden; ze zullen dit najaar plaatsvinden. Ik zal echter bij een eerstvolgende mogelijkheid dit onderwerp aan de orde brengen en het belang benadrukken om zo spoedig mogelijk te komen tot afspraken rond knelpunten, bijvoorbeeld in relatie tot bevoegdheden van ambulancepersoneel. Ik neem aan dat de recente ervaringen met het belang van grensoverschrijdende (spoed)zorg de urgentie hiervan ook zeker zal vergroten.

Tot slot

Het belang van grensoverschrijdende samenwerking is de afgelopen maanden extra zichtbaar geworden. In de grensregio hebben burgers en bestuurders aan den lijve ervaren wat het betekent als de mogelijkheden van verplaatsingen over de grens beperkt zijn en wat het effect kan zijn van verschillen in nationale maatregelen. Tegelijkertijd is de waarde van goede grensoverschrijdende samenwerking en contacten ondubbelzinnig gebleken. Ik heb mij ook de afgelopen periode ingezet om de grensoverschrijdende samenwerking te bevorderen en tot oplossingen te komen voor grensknelpunten, zoals onder meer uiteengezet in mijn brief van 20 maart 2020,⁸ en de beantwoording van de feitelijke vragen naar aanleiding van diezelfde brief d.d. 24 maart 2020.⁹

In de CrossBorder Corona Taskforce met Noordrijn-Westfalen, Nedersaksen en België is in de afgelopen maanden twee à drie keer per week informatie uitgewisseld over (aanstaande en genomen) maatregelen en de situatie in de grensregio. Daar zijn verbindingen gelegd tussen verantwoordelijke departementen om nadere informatie over maatregelen uit te wisselen en die waar mogelijk af te stemmen. In eerste instantie ging het daarbij om maatregelen rond de (mogelijke) sluiting van grenzen en het beperken van grensverkeer; en de laatste tijd meer over het afschalen van maatregelen. Door verschillen in (versoepeling van) maatregelen en de timing ervan, konden grenseffecten ontstaan en hebben die zich ook voorgedaan. Negatieve effecten zijn zoveel mogelijk voorkomen, maar konden helaas niet altijd vermeden worden. We zijn er in ieder geval in geslaagd de grens met Duitsland open te houden en de vrije passage van goederen en diensten tussen Nederland, Duitsland en België voortdurend te garanderen. De Belgische autoriteiten hebben na overleg met het kabinet op 22 maart een vignet beschikbaar gesteld voor grensarbeiders in vitale sectoren en met cruciale beroepen waarmee zij de grens met zo min mogelijk vertraging hebben kunnen passeren. Ook op andere terreinen werd uitwisseling en samenwerking gezocht en gevonden, zoals bij het beschikbaar stellen van IC-capaciteit door Duitsland en de problematiek rond arbeidsmigranten in de grensregio's (met name in relatie tot slachthuizen).

⁸ Kamerstukken 32 851 en 25 295, nr. 59, 20 maart 2020, Kamerbrief over de situatie in grensregio's.

⁹ Kamerstukken 32 951 en 25 295, nr. 60, 20 maart 2020, Lijst van vragen en antwoorden over de situatie grensregio's.

Inmiddels zijn de maatregelen in Nederland en de buurlanden afgeschaald en meer geconvergeerd, is de grens met België weer geopend en is de situatie in de grensregio's weer genormaliseerd. Goed contact met de buurlanden blijft echter nodig om het virus onder controle te houden en bij eventuele nieuwe uitbraken ongewenste grenseffecten te voorkomen. Met het oog hierop zullen zowel op regionaal als op landelijk niveau de intensieve bestuurlijke en ambtelijke contacten met onze buurlanden worden gecontinueerd. Hierbij zullen we overigens ook aandacht besteden aan de lessen van de afgelopen periode en de betekenis hiervan voor onze toekomstige samenwerking. Tijdens mijn werkbezoek aan Zeeuws-Vlaanderen op 24 juni jl. werd het belang van een en ander nog eens nadrukkelijk onderstreept.

Hoewel de afgelopen maanden een aantal geplande «reguliere» bijeenkomsten op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking helaas moest worden uitgesteld (zoals de triloog met Nedersaksen en de Grenslandconferentie met Noordrijn-Westfalen), kan ik afsluiten met het goede nieuws dat de Samenwerkingsagenda tussen Nederland en Nedersaksen nu ook officieel is ondertekend.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops